

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ НА ЗАСАДАХ РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Т. П. Гудзь, к. е. н., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

В Україні на початок 2019 р. налічувалося близько 15 млн домогосподарств [3]. Домогосподарства є власниками значних матеріальних, фінансових та людських ресурсів (нерухомості, ділових активів, землі, грошових коштів, робочої сили тощо) і виконують у суспільному відтворенні важливі функції. Саме їхні ресурси та їх споживання виступають забезпеченням добробуту населення.

У табл. 1 наведено динаміку номінальних доходів та витрат населення України за 2014–2018 рр.

Таблиця 1 – Динаміка рівня та структури доходів і витрат населення України за 2014–2018 рр. [3]

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2018 до 2014, %
Доходи, млрд грн	1 516,8	1 772,0	2 051,3	2 652,1	3 219,5	212,3
у т. ч.						
Заробітна плата, млрд грн	615,0	709,6	898,3	1 209,1	1 526,0	248,1
%	40,5	40,0	43,8	45,6	47,4	×
Соціальні допомоги, інші одержані трансферти, млрд грн	562,3	658,9	699,3	886,5	1 045,7	186,0
%	37,1	37,2	34,1	33,4	32,5	×
Витрати та заощадження, млн грн	1 516,8	1 772,0	2 051,3	2 652,1	3 219,5	212,3
у т. ч.						
Товари та послуги, млрд грн	1 316,8	1 568,2	1 840,3	2 360,0	2 870,2	218,0
%	86,8	88,5	89,7	89,0	89,1	×
Поточні податки та інші сплачені трансферти, млрд грн	145,7	154,2	182,9	239,9	302,4	207,5
%	9,6	8,7	8,9	9,0	9,4	×
Приріст фінансових активів, млрд грн	27 868	33 190	18 072	62 698	35 805	128,5
%	1,8	1,9	0,9	2,4	1,1	×

Динаміка показників табл. 1 вказує на позитивні зрушення в рівні та структурі сукупних доходів домогосподарств. За досліджуваний період вони зросли в більше ніж в два рази. Основою доходів домогосподарств є заробітна плата, частка якої зросла з 40,5 % у 2014 р. до 47,4 % у 2018 р. Однак цей показник є доволі низьким для забезпечення економічної незалежності населення, нині в європейських країнах у високотехнологічних галузях він становить близько 60 % [1].

Другим вагомим джерелом доходів домогосподарств є соціальні трансферти, частка яких в окремі роки у структурі доходів досягала майже 40 % і практично наближалася за розміром до заробітної плати. Це вказує на наявність у складі населення великої кількості пенсіонерів та малозабезпечених громадян, котрим необхідна соціальна допомога. Проте частка соціальних трансфертів у структурі доходів населення неухильно знижується і на кінець 2018 р. становить 32,5 %, що є позитивним моментом.

Значна частка у структурі витрат домогосподарств споживчих витрат на товари та послуги (89,7 %) свідчить про актуальність проблеми низького рівня життя в Україні. Це підтверджує і динаміка фінансових активів: якщо у 2017 р. їхня частка в структурі витрат досягла 2,4 %, то в подальшому знову почала знижуватися і в 2018 р. їх приріст становив 1,1 %, тобто домогосподарства витрачали попередні заощадження, і не могли нагромаджувати кошти.

Частка поточних податків та інших сплачених трансфертів домогосподарствами в структурі витрат впродовж 2014–2018 рр. залишається на рівні 9,6–9,4 %, але темпи їх зростання (186,0 %) менші ніж темпи зростання заробітної плати (248,1 %), що свідчить про зменшення податкового тиску на доходи домогосподарств. У 2018 р. ця стаття витрат досягла 302,4 млрд грн, або 9,4 % усіх витрат. Через сплату податків домогосподарства роблять вагомий внесок у формування державного бюджету: згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» його дохідна частина дорівнювала 917,998 млрд грн [2], отже, частка домогосподарств становила 32,4 %.

У нашій країні нині здійснюються певні кроки, спрямовані на поліпшення економічної ситуації, зростання доходів та підвищення життєвого рівня населення. Однак реформи, задекларовані Урядом України, поки що не сприяли суттєвому зростанню добробуту населення.

Причини низького рівня добробуту й бідності домогосподарств: недостатній економічний потенціал країни, невисока ефективність економіки та недосконалий механізм перерозподілу національного доходу. До найнегативніших чинників впливу на фінанси домогосподарств слід віднести: низький рівень розвитку вітчизняної економіки; поширення тіньової економіки; неефективний механізм формування та використання державного бюджету, передусім його соціальної складової; відсутність виваженої політики соціалізації економіки та розбудови соціальної держави.

Для фінансового забезпечення домогосподарств слід перейти до нової моделі економічного зростання, яка базується на інноваціях та високих технологіях і сприятиме повній та ефективній зайнятості з високим рівнем заробітної плати. Діючі механізми державного впливу на ситуацію на ринку праці не відповідають сучасним вимогам. Потрібно вдосконалити систему оплати праці в країні:

- переглянути підходи до встановлення мінімальної заробітної плати з урахуванням реальної вартості робочої сили та сучасного світового досвіду;

- з метою зменшення нерівності за доходами та зниження рівня бідності, унормувати як у державному, так і в приватному секторі диференціацію в оплаті праці згідно з європейськими стандартами.

Розроблення ефективної й дієвої системи соціального захисту та вдосконалення соціальної політики мають наблизити Україну до європейських стандартів сталого соціального розвитку

Список використаних інформаційних джерел

1. Каламбет С. В. Вплив доходів домогосподарств на економічний розвиток України / Каламбет С. В., Золотарьова О. В. // Вісник ТНЕУ. – 2014. – № 4. – С. 103–113.

2. Про Державний бюджет України на 2018 рік [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-VIII> (дата перегляду: 03.05.2019 р.).
3. Річні національні рахунки доходів, витрат та заощаджень домогосподарств України [Електронний ресурс] // Економічна статистика: станом на 01 січня 2019р. / Статистична інформація: [веб-сайт Державної служби статистики України]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата перегляду: 03.05.2019 р.).

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНАЯ СРЕДА РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

С. П. Гурская, к. э. н., доцент;

Учреждение образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации», г. Гомель

В. А. Михарева, к. э. н., доцент

Учреждение образования «Гомельский государственный технический университет им. П. О. Сухого», г. Гомель

Для Республики Беларусь вопросы изменения институциональной среды являются одними из самых актуальных, так как становление и развитие предпринимательства напрямую зависит от сформированной в экономике институциональной среды.

Значимое влияние на изменение институциональной среды в Республике Беларусь оказывает Государственная программа развития цифровой экономики и информационного общества на 2016–2020 годы, которая включает такие подпрограммы, как «Информационно-коммуникационная инфраструктура», «Инфраструктура информатизации» и «Цифровая трансформация» [1]. Программа также предполагает стимулирование экспорта услуг в сфере ИКТ, внутреннего спроса реального сектора экономики, сферы услуг, социальной сферы, сферы государственного управления на качественные IT-услуги. Декрет Президента Республики Беларусь № 8 «О развитии цифровой экономики», который был принят в 2017 году, направлен на создание IT-страны.